

Societat

HONORABLE PRESIDENTA DE CATALUNYA

La senyora del gendre de Can Femisola

Marta Ferrusola i Lladós, nascuda a Barcelona l'any 35, és l'esposa del president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol i Soley, amb el qual ha tingut set fills. Lluny de ser l'ombra domèstica de la seua família, l'honorable dama, que es confessa geniüda, ha esdevingut, a poc a poc, líder estimadíssima de bona part del seu poble.

Vicent Martí

Eren quarts de cinc d'aquella vesprada —jquin dia!, el 5 de març del 86— en què Barcelona caminava, trasbalsada per un partit de futbol, cap al col·lapse. La nostra arribada a la planta cinquena d'un edifici intercanviable del carrer de General Mitre, al capdamunt residencial de la ciutat, va coincidir amb l'eixida d'una visita del pis situat a mà dreta de l'ascensor. L'amfitriona, Marta Ferrusola, acompanyada les amistats alhora que ens saludava a nosaltres, tot intentant imposar la seua primmirada veu per damunt de l'estrident recital de lladrics amb què un gos d'atura de pastor català, tacat de canyella, ens obsequia.

Són lladrics d'avís, potser no massa hostils, però per a la meua por, com si fos el Ca Cerber embigotat de bromera rabiosa: em parapete, mentre passa el tràngol, darrere del meu company Umbert, i del cap de potrocol de la presidenta: un senyor discret i empatillat de blanc que ens esperava al vestíbul fent tertúlia amb el petit destacament de mossos d'esquadra que vigilen la casa de sempre de la família Pujol-Ferrusola: «A mi, em trauran d'aquí dins la caixa» assegurà, riolera, la propietària.

«Déu vos guard», ens torna a donar la benvinguda la senyora, ja tranquil·la del tot, aplacat l'enrenou. La sala-menjador on ens instal·lem és una mena de *bric-à-brac* espectacular: els records materials acumulats durant trenta anys de matrimoni ocupen profusament tota classe de superfície alçada de la cambra, multiplicats per set i per l'èxit polític que fins ara ha acompanyat el pare de família. Aprofiteu el cortès entregent de la presidenta, i per tal d'acabar de calmar la fera —poca cosa més que un gosset de pe-

luix articulats— deimne: icom li diuen al gos, senyora?

—Queralt.

—Queralt és el poble on vostè estiueja, i no?

—No, el poble on jo estiuejo és Queralt, que està sota Núria. Després, hi ha un altre Queralt que és Santa Maria de Queralt, que està per Berga, i en acabat hi ha Santa Coloma de Queralt, a Tarragona, d'on li ve el nom. En allà, un dia, amb tot el polisportiu ple de gent, doncs va anar una senyora i va regalar el gos al meu marit. Aquell dia jo no era a casa, i quan vaig tornar-hi em vaig trobar això...

—Era la primera vegada que en tenien, de gos?

—Sí, i tant. Jo era antigossos... no antigossos, sinó que no era partidària de tenir-ne a casa, deia: «Ja en tinc prou amb les set criatures, només em faltaria un gos». I ara, l'animaló i jo som inseparables: tot el dia anem junts, tot el dia. El que fa la mestressa... ja ho té ben clar, això, qui és la mestressa. De tant en tant, davant de qualsevol soroll, lladra, més baladrer que valent.

—Tornant a Queralt, que no Queralt, voldria preguntar-li si és veritat que allà dalt, molts veïns, quan volen referir-se al president Pujol, fan «Ah, sí, el gendre de Can Ferrusola...»

—Sí, això sí, o «el marit de la Marta», diuen, també. Ell en fa broma, d'això: «Jo, quan arribo a Ribes ja em poso dos metres per darrere de la meua dona, que és la que hi mana». És clar: fa quaranta anys que hi vaig, i tota la gent que en té al voltant de cinquanta ha sigut amiga meua, companya de joc, o parella de ball. *ICONEIX* vostè allò? Éno? Doncs, quan s'arriba a Ribes, la carretera es bifurca: un tram va cap a la Collada, l'al-

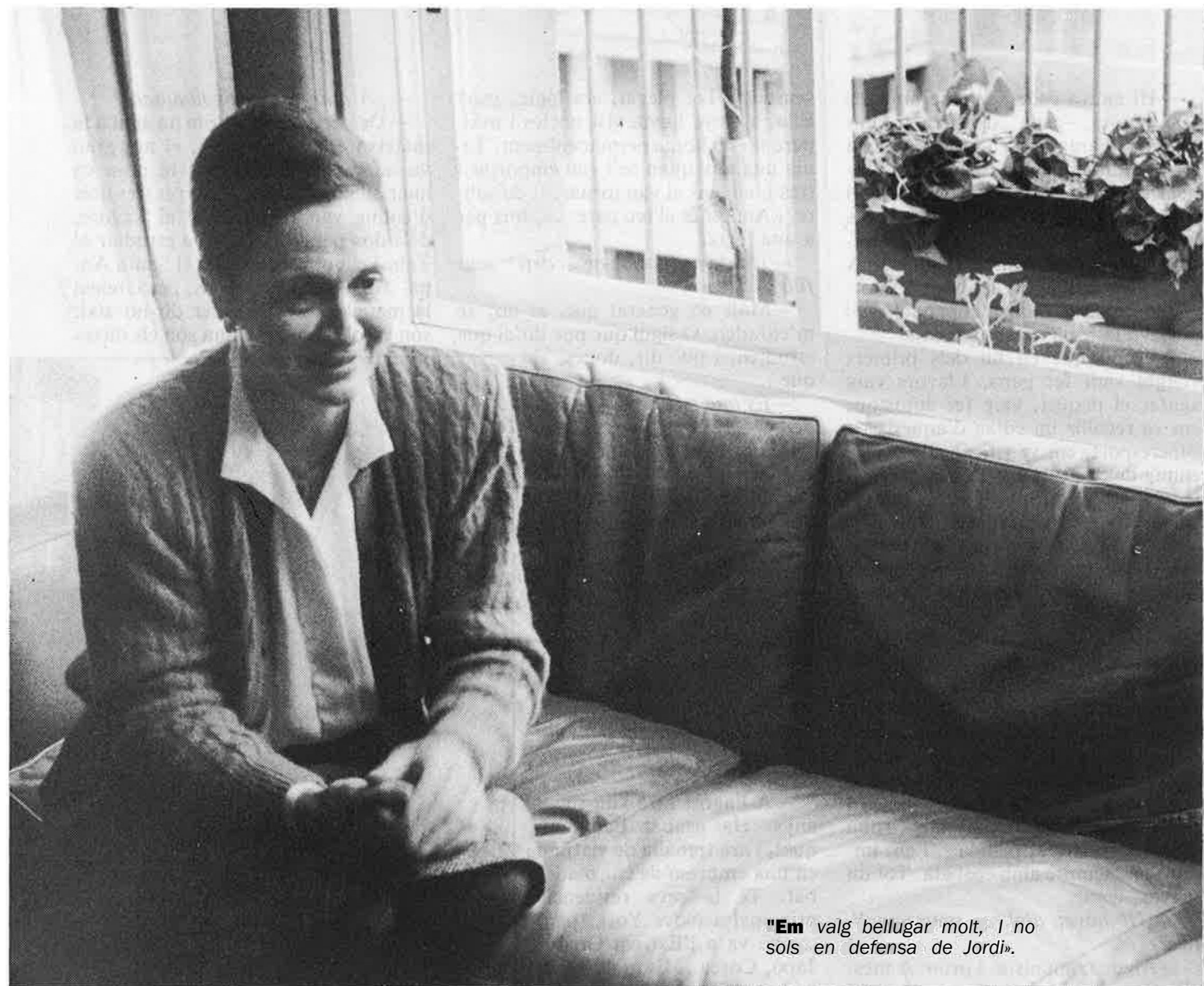
tre va cap a Queralt. Quan pugui, vagi, és bonic.

—Vostè sí que coneix València...

—Oi, i tant. Des de mitjans de la dècada dels 50, quan hi anava a acompanyar el meu marit, que ja tenia contactes amb valencians nacionalistes: agafàvem el Renault 4-4 que teníem —aquell en forma d'escaraballet— i, au, cap a València. Per cert, tant al País Valencià com a Mallorca em passava el mateix cas, que m'enrabiava d'allò més. A l'hotel, per exemple, a Jordi, li parlaven sempre en català, i a mi, sempre en castellà. Jo feia: «Ai, caram, perquè a mi m'han de parlar en castellà, aquests». És allò de voler ser més fi amb les senyores... un castellà macarrònic que no feia gens fi, és clar.

—cl allà baix, a qui visitaven?

—Doncs aquell catedràtic català, ah, sí, en Miquel Tarradell. I en Joan Fuster, naturalment. Jo, en Fuster, el trobava molt intel·lectual, no l'entenia de res. Sí, és veritat, moltes vegades li ho he dit, això. Mai no perdia el temps parlant de banalitats o de coses

"Em vaig bellugar molt, i no sols en defensa de Jordi».

mínimes: quan es trobava amb Jordi... directe, directe al tema, som-hi, tunc-tunc-tunc... no perdia el temps en res. També recorde haver anat a fer un arròs molt bo amb en Vicent Ventura a una mena de *merendero*—més guarnit, per'xò. I de la gent més jove recordo, és clar, l'Eliseu Climent, primeeeeet, tan primit que, quan més tard el vaig veure a Barcelona, i ja s'havia engreixat una mica, nò el vaig reconèixer. Aquí, a casa, en aquells anys, va venir a quedar-se, alguna vegada, un d'aquells xicots que van començar a pujar a fer reunions a Barcelona, Lluís Aracil, que era un noi tremendament seriós.

LA VOSTÈ, NO L'ESTRANYAVA TROBAR-HI VALENCIANS AIXÍ, PREOCCUPATS PEL SEU PAÍS I DE TIRADA CATALANISTA?

—i Ah!, no, jo ho trobava normal, allò. Jo el que em pensava és que n'hi havia més. Després, vaig saber que no n'eren massa més... tampoc a Catalunya, no cregui, apareixien com a bolets els catalans que exercien de catalans. Per això en Jordi, tots els caps de setmana, hi anava amunt i avall

contactant gent pertot arreu, fent país. Jo l'acompanyava sempre, i el nen i la nena hi venien sovint.

—En aquella època va ser quan el seu marit va ser detingut per la policia de la Dictadura...

—Sí, la nit del 21 de maig de 1960, aquell dia la nena feia mig any. Aquella detenció va ser conseqüència dels fets del Palau de la Música (una gran part del públic hi va entonar el Cant de la Senyera davant de ministres que acompanyaven Franco en la seva visita a Barcelona) i, potser també, de la reeixida campanya que vam muntar per tal de fer fora el director anticatalà de *La Vanguardia*, Galisonga.

—I Com va reaccionar vostè, una dona de vint-i-cinc anys, mare de dues criatures, davant tot l'afer de la detenció, i el posterior consell de guerra contra el seu home?

—Em vaig bellugar molt, jo, tot el que vaig poder. I no sols en defensa d'en Jordi, sinó per tal de donar a conèixer, entre cercles cada vegada més amplis, les legítimes raons d'aquella lluita per Catalunya. Aquella situa-

ció, a més, em va ajudar a conèixer millor alguna gent que treballava amb nosaltres: gent que eren només coneguts ens van donar un suport humà total, incondicional; d'altres, més íntims, ens van fallar... va ser una decepció tan grossa que no he tornat a veure'ls mai més, mai més. i Noms? No... ja ho saben ells, cadascun s'ho sap...

—Jordi Pujol va ser torturat a comissaria. i Què en va pensar, aleshores, i què en pensa, avui, de la tortura?

—Ui, bé, doncs, hi vaig patir molt, jo; encara que t'ho expliquessin, que això passava, fins que no ho veus... jo no ho vaig veure... jo només vaig veure la roba estripada, la roba tacada de sang. No vaig poder parlar amb ell fins que li desaparegueren tots els senyals. Amb tot, encara vaig poder veure una marca que duia al pols. Tot plegat, no l'estranyarà que estiga contra qualsevol tipus de tortura, jo.

—Després del consell de guerra, el seu marit va estar tancat dos anys i mig a la presó de Saragossa, i Com, quan i amb qui hi anava a visitar-lo?

—Hi anava cada setmana amb els seus pares, -cada dissabte. Anar d'aquí a Saragossa en aquella època era llarguissim, eren sis hores. Sortíem de Barcelona a les sis del matí per poder arribar a Saragossa abans de les dotze, hora d'una visita que durava deu minuts, màxim quinze. A més, si no arribàvem abans de les dotze, no li podíem entrar el paquet on li portava la roba neta i el menjar.

Recordo que en un dels primers viatges vam fer pana. Llavors vaig agafar el paquet, vaig fer autostop, em va recollir un cotxe d'aquests de superesport, em van ficar allà dintre enmig de dos tios... oi, quan ho penso... i, au, a tota pastilla cap a Saragossa. Tot per no fer tard.

—Allà dins també era el senyor Pizon, l'impresor que va editar tots els fulls de les dues campanyes esmentades, ino?

—Sí, sí, és una gran persona, el senyor Pizon. No fa gaire li hem fet un petit homenatge en el vint-i-cinc aniversari dels fets del Palau. Ja és un home gran, eh, però encara es manté ferm. És un gran senyor, per'xò, molt. És un home que durant tota la condemna va dur corbata. A l'hivern portaven un uniforme de roba d'abric, gruixuda, peluda... i ell, immutable, sempre amb corbata. Tot un senyor, digne.

—iHi havia d'altres presos polítics?

—Algun comunista, i prou. A més, allà, la majoria de presos polítics hi eren de pas, no s'hi estaven gaire temps. La resta de reclusos eren comuns.

—li què hi feia, exactament, el seu marit?

—Curiosament, va ser en aquella època quan Jordi va exercir, de fet, la seva carrera de metge. Vivia, doncs, a la infermeria. D'altra banda, hi havia tota una sèrie de festes —Nadal, Reis, la Mercè i el Carme— en què permetien anar-hi els nens a passar el dia amb el seu pare. Bé, la nena no, que era molt petita. Recordo una vegada que el nen tenia una febre enorme, i tocava visita. Abans d'entrar-hi, li vaig fer donar una injecció, va estar-hi-tot el dia, i quan va sortir semblava un pebrot, vermell de tanta febre. El vaig tornar a punxar, i el vaig ficar al llit. Però el nen va passar el dia amb el seu pare.

—Segons sembla, la seua filla segona, Marta, en tornar el seu pare de la presó, va tenir un fort sentiment de refús contra ell...

—No volia anar-hi de cap manera, sí. Encara es recorda ara d'aquella

sensació. Tot plegat, era lògic, i no? Ella, a casa, havia vist oncles i avis, però no un home permanentment. Tenia mig any quan se'l van emportar i tres quan ens el van tornar. I, de sobte, «Aquest és el teu pare...», fort per a una nena.

—iPodem parlar-ne, dels seus fills?

—Molt en general que, si no, se m'enfaden. O sigui que puc dir el que estudien, i puc dir, doncs, el que...

—És que públicament queden molt difuminats. Tant, que una biografia oficial del president Pujol «Un polític per a un poble» arriba a oblidar-se'n d'un...

—iOooh! l'Oriol. Va haver-hi una gresca grossa a casa quan ho va veure: «Ja està bé, jo no hi surto, jo no sóc fill vostre...». Ja se'n burlaren prou els altres, ja.

—A veure si el recuperem per a la família a través d'EL TEMPS. Comencem si li sembla, senyora, pel més gran, Jordi.

—A l'agost farà vint-i-vuit anys. Ha acabat Econòmiques, i ara treballa de viatjant en una empresa de cuir adobat. Té la seva residència principal a Nova York, però també va a l'Extrem Orient: Japó, Corea... És molt treballador, i com més treballa, g més feliç és. L'altra obsessió que té és treballar pel país, és y molt nacionalista. Sí, sí, en efecte, va ser capità de l'equip o de rugby del Barça que va

guanyar la lliga fa molt poques temporades. Conta que quan anaven a jugar a València allò era una autèntica batalla campal. Tot, per ser el Barça... i què hi farem! La seva flaca de sempre, doncs, ha sigut el rugby, i ara mateix continua jugant al rugby europeu a Nova York.

—i,Marta?

—Té vint-i-sis anys, i al setembre en farà vint-i-set. Ha acabat Arquitectura, i ara prepara el projecte mentre va fent feines escadusseres.

—i Josep?

—Aquest noi acaba enguany l'ESADE. Té vint-i-dos anys, i ara acaba de marxar cap a Nova York, també. Està fent un curs internacional de quatre mesos.

—Tots els seus fills parlen anglès?

—Sí, tots. I el francès, tret dels més petits, que estan estudiant-lo ara.

—LA quins col·legis han anat?

—De parvulari, tothom ha anat a la mateixa escola. Després, el noi gran va anar al Castellobera; la noia va anar al Santa Anna; els altres tres nois d'enmig van fer el BUP al Tagore; dels dos petits, la noia va estudiar al Tau, i el noi continua en el Santa Anna. Tots aquests col·legis, però, tenen la mateixa directriu, per dir-ho així: són escoles on qui mana són els direc-

tors, i no els pares; són confessionals catòliques; són catalanes i en català.

—iPere?

—El Pere està estudiant segon d'enginyeria tècnica agrícola, i acaba de complir vint-i-un anys, al febrer. Aquest, a més, m'ajuda a fer alguna cosa en la botiga. Li encanta, això del treball manual: buida jardineres, carreteja sacs... És molt treballador. No hi ha cap dels meus fills que tingui mandra, eh, les coses com siguen.

—iOriol?, que no se'ns oblide...

—Fóra terrible, ja va protestar prou, ja, i amb raó. Estudia segon de Veterinària, acaba de fer dinou anys, i és maco: li agrairà que EL TEMPS el torne a incorporar públicament a la família.

—iMireia?

—Està fent tercer de BUP, i, a més a més, està estudiant dansa: aquesta vol ser ballarina. Esperem que serà

l'artista de la família. Està en un col·legi major, a Madrid, perquè la seva professora de dansa té el seu estudi a Madrid. Hi fa el BUP per lliure, i en català, amb professors particulars, naturalment. Treballa com un negra, i encara té setze anys.

—*li Oleguer?*

—El més petit de tots fa vuitè de bàsica, al Santa Anna, té catorze anys, i res, molt bé.

«M'agrada això de parlar en públic. Ara ja ni tremolo».

—*I Manté alguna relació especial amb cap dels seus fills?*

—Nooo... per a mi tots són iguals, cadascun té la seva gràcia, o bé els seus mals moments, i, no?, també. N'hi ha que són geniüts, surten a la mare...

—*En general, tots són religiosos?*

—Amb la religió passen, un mica, temporades. No temporades, edats. Aleshores, doncs, no practiquen, però... iSi em preocupo? Em preocupo però no insisteixo, no forço, potser perquè... han tornat a practicar, llavors ja ho fan amb plena consciència. A més, més enllà de les formes, nosaltres hem intentant inculcar-los valors que ens semblen essencials, i als quals ells mai no han renunciat: el sentit de la convivència, el sentit de l'ajuda, el sentit del sacrifici per l'altre, el sentit de l'austeritat...

—*li pel que fa a la vinculació amb Catalunya, han patit alguna mena de crisi?*

—No, no, no. Respecte a això cap d'ells no ha dubtat mai, han sortit molt nacionalistes tots. Uns ho expressen més, segons el caràcter, d'altres ho exterioritzen menys... però no, cap crisi, hi són immunes.

—*Tornant a vostè, si li sembla, l'com es troba quan surt a la TV, i en acabat s'hi veu?*

—En algunes coses em trobo bé, en algunes altres, malament. Però em trobo malament físicament no pas... potser una es creu que està millor del que realment està... de vegades perquè et pintes massa, de vegades perquè acabes de sortir de la perruqueria... (rialla)... això no es pot fer, s'ha d'anar molt més natural a la TV.

—*li la seua veu, com li sona, en català o en castellà?*

—jUi!, a mi, en català em sona horrible... sóc, d'aquelles veus... jo dic de... una mica de... no sé... (decidida)... molt carrinclona. I, en castellà, imagini's, horrorós; perquè, a més, jo el dic molt malament. Em va passar una anècdota a Madrid... era l'inici del curs, i a Mireia encara li faltaven coses. Vam anar les dues a un grans magatzems, i el primer que volíem comprar eren uns penjadors de roba. Llavors, li vaig dir a una senyoreta: «Oiga, per favor, i, los colgadores en que departamento estan» «^Como dice?» «Los colgadores» «^Colgadores?»... i jo, que sóc molt expressiva, faig (gestualitat i veu emfàtica, tot dibuixant en l'aire un penjador) «Colgadores... para la ropa» «;Ah!, a la segunda planta». Mentre pujàvem en l'escala automàtica, la meua filla m'anava dient: «Ui, mare, se'n diuen perchas» «Noia, jo què vols que hi faci», li contestava jo, totes dues mortes de riure. Em van entendre, em van entendre. Em va costar, per'xò.

Llavors, quan ara em diuen: «Has de fer més mítings, has d'anar a més llocs, tens una veu que agrada, que enganxa», jo me'ls miro escèptica.

—*Però hi va, ino?*
—Home, sí. Ja m'agrada això de parlar en públic, ara ja ni tremolo. I si els oradors que parlen abans que no jo van llevant-m'hi els temes dels

quals pensava dir alguna cosa, parlo amb el cor i, més o menys, sempre me'n surto.

^Diputada? Jo sempre dic que, si ríu fos l'esposa del president de Catalunya, m'encantaria ser parlamentària catalana. <Quin honor més alt que poder servir al teu país des de les Corts pròpies?

—*I Quina impressió guarda de l'ex-president Tarradellas?*

—És una persona a la qual he tingut sempre una gran veneració..., perquè, és clar, aquella fe en Catalunya, aquella voluntat de salvaguardar la Generalitat en els durs temps de l'exili, quan ningú no ens feia cas... demostra un tremp humà i nacional magnífics. A mi, quan el vaig conèixer, em va frapar moltíssim, ji com humanament fa tanta patxoca! La veritat és que, com a persona, li tinc molta simpatia.

—*li de Josep Maria Flotats, que n'opina?*

—És un actor fantàstic, el valoro moltíssim, i, per si fos poc, és un professional que està creant escola a Catalunya, com demostra l'obra que acaba d'estrenar com a director. A mi, quan me'n parlaren, i em digueren que tenia el premi al millor actor de França, recorde que em va colpir molt: quan els francesos concedeixen un títol així, i a algú que no és francès, jés per a pujar-hi de peus! Més tard, el vaig veure actuar a París en el *Don Juan*, i em va encantar. En acabat, vam sopar amb ells, i el vaig trobar molt amè i decididament professional. iEl *Cyrano*? dues vegades, l'he vista dues vegades, l'ultima no fa gaire, a Lleida. Sensacional, <,no?

—*iHa vist actuar alguna vegada Albert Boadella?*

—Només, ja fa molts anys, quan encara feia mim. Des d'aleshores no l'he tornat a veure mai més.

—*ILlegeix EL TEMPS?*

—És clar, totes les setmanes.

—*li El Món?*

—No.

—*La presidenta valenciana, en una entrevista a EL TEMPS, declarava que vostè li havia impactat molt favorablement, que era una dona molt simpàtica amb molt de ganxo. iCom li va caure, a vostè, ella?*

—Sí, va ser molt amable. Ens vam conèixer el dia del sant del rei, a Madrid. La vaig trobar molt jove, bella i jove, i molt bé, encantadora.

—*En quin idioma parlaven totes dues?*

—En català, naturalment. A més, jo, sempre que m'entenen, parlo català.